
Positivt om forhandlingssystemet fra Holden-utvalget

FRA FORENINGEN

GUNNSTEIN INSTEFGJORD

Akademikerne

Et utvalg nedsatt av Bondevik-regjeringen har utredet en strategi for verdiskaping og sysselsetting. Utredningen går langt i å underbygge Akademikernes krav om endringer i forhandlingssystemet i offentlig sektor.

Til å være et utvalg hvor partene i arbeidslivet er sterkt representert, har det gått relativt langt i å problematisere forhandlingssystemet og lønnsdannelsen i offentlig sektor. Akademikernes representant i utvalget var leder An-Magritt Aanonsen.

– De vurderinger som er gjort i Holden-utvalget, er positive for Akademikerne, selv om utvalget burde gått lenger i å gi konkrete anbefalinger. Her ligger det likevel mye kritikk av dagens sentraliserte lønnsdannelse. Utredningen er i så måte et viktig dokument i arbeidet for å endre forhandlingssystemet i offentlig sektor, sier Aanonsen.

Vurderinger

Utvalget konstaterer at det er store forskjeller mellom de ulike avtaleområdene med hensyn til grad av lokal fleksibilitet i lønnsfastsettelsen. Gjennomgående er det betydelig større fleksibilitet i privat enn i offentlig sektor. Etter utvalgets vurdering kan dette tilsi at en større andel av lønnsveksten bør settes av til lokale forhandlinger i de avtaleområder hvor det i dag er forholdsvis liten lokal fleksibilitet. Lønnsdannelsen må også avspeile virksomhetenes behov for å få tak i kvalifisert arbeidskraft, både i privat og offentlig sektor.

Utvalget konstaterer at oppgjørene i

offentlig sektor har resultert i stort innslag av generelle kronetillegg og begrensede pottter til lokale forhandlinger. Sammen med den høyere lønnsveksten for funksjonærer i privat sektor har dette også bidratt til å øke forskjellene mellom lønnsnivået for grupper med høyere utdanning i offentlig og privat sektor. Utvalget peker på at en slik utvikling over tid vil undergrave både oppslutningen om den norske lønnsforhandlingsmodellen og offentlig sektors evne til å rekruttere tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft for å utføre de oppgaver den er pålagt.

Utvalget mener videre at hensynet til et velfungerende arbeidsmarked i offentlig sektor i årene fremover tilsier at man må etablere ordninger som sikrer at offentlig sektor ikke systematisk får et lønnsmessig etterslep i forhold til privat sektor.

Koordinering

Utvalget mener det inntektspolitiske samarbeidet skal ta utgangspunkt i at et koordinert system for lønnsfastsettelse innebærer at det i forkant av tariffrevisjonene foreligger en felles forståelse mellom hovedorganisasjonene på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden om de økonomiske rammebetingelsene for oppgjørene. Slik koordinering kan bare opprettholdes over tid hvis alle de involverte grupper ser seg tjent med det. Denne formen for koordinering innskrenker ikke den frie forhandlingsretten.

Koordinering i lønnsfastsettelsen innebærer begrensninger i handlefriheten til den enkelte virksomhet, og dette kan oppfattes som sterkt styrende av enkelte grupper. Dette kan gi motivasjon for virksomheter og arbeidstakergrupper til å forlate hovedorganisasjonene, og eventuelt også forlate den organiserte lønnsfastsettelsen, for dermed å kunne få økt handlefrihet. Dersom en slik tendens skulle bli utbredt, vil det på sikt undergrave muligheten for koordinering i lønnsfastsettelsen. Etter utvalgets vurdering vil det derfor over tid være slik at tilstrekkelig lokal fleksibilitet er en forutsetning for å kunne videreføre koordineringen.

Publisert: 30. september 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 13. februar 2026.